Een pleidooi voor meer en gevarieerde vrije tijd

Een reactie van Vrijetijdspunt Oranje vzw op het onderzoek naar vrije tijd voor personen met een beperking door Demos

Demos, kenniscentrum voor participatie en democratie, lanceerde een tijdje geleden een inspirerend onderzoek naar het vrijetijdsaanbod voor personen met een beperking. Daarin pleiten ze voor het doorbreken van de polariserende kijk. Ze nemen afstand van een beleid waar inclusief aanbod en beleid , haaks staan op een doelgroepspecifiek aanbod en beleid. Ze leggen ook enkele belangrijke werkpunten voor de toekomst bloot.

Het nut van vrije tijd

Vrije tijd draagt bij tot een hogere kwaliteit van leven. Het onderzoek beschrijft 4 belangrijke visies.

- In je vrije tijd **beslis je zelf hoe je je tijd invult**.
- Je leert er **vaardigheden** die je helpen bij het functioneren in de samenleving.
- Je krijgt de kans om je **talenten** te ontwikkelen
- Je bouwt een **sociaal netwerk** op door in dialoog te gaan met anderen.

Ontmoeten is een cruciaal element in de definiëring van ‘vrije tijd’. Voor Vrijetijdspunt is ontmoeten een centraal begrip. Afhankelijk van de vraag van deelnemers verandert de methodiek rond het ontmoeten: van sporten tot bijleren, van een caféwerking tot bowlen.

Het vrijetijdslandschap voor personen met een beperking

Dat landschap bestaat uit zorgorganisaties (zoals vzw Oranje) en voorzieningen die vrije tijd organiseren. Ook binnen het jeugdwerk is er aandacht voor het thema, zowel in jeugdwerkorganisaties als in ondersteunings- en vormingsinitiatieven (zoals Jeugdwerk voor Allen).

Er is nog **veel werk aan de winkel.** Het onderzoek benadrukt dat personen met een beperking opvallend minder deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten. Er zijn nog **te veel drempels die de mogelijkheid tot vrije tijd belemmeren:** behoefte aan een gevarieerd vrijetijdsaanbod, kostprijs, bereikbaarheid, mobiliteit of geen toegang tot informatie over vrijetijdsinitiatieven. Deze drempels staan de participatie aan vrije tijd in de weg.

Ook wij ervaren deze drempels, **Onze maatschappij is zeker nog geen toegankelijke samenleving.** Het blijft een uitdaging om op zoek te gaan naar betaalbare uitstappen op bereikbare plaatsen. Mobiliteitsproblemen zorgen er vaak voor dat we bepaalde activiteiten niet kunnen organiseren. Een positieve evolutie zijn initiatieven als vakantieparticipatie en vrijetijdsparticipatie. Zij maken activiteiten financieel toegankelijker.

Doelgroepspecifiek vs inclusief aanbod

Uit het onderzoek van Demos blijkt een **polarisering binnen het vrijetijdsaanbod**. Daarin lijken **exclusieve initiatieven voor mensen met een beperking in sterk contrast te staan met inclusieve projecten**. Er valt natuurlijk over beide vormen van vrijetijdsbesteding iets te zeggen. Aan de ene kant wordt vrije tijd genoemd als een uitstekende plek voor inclusie. Maar ook hier hebben we de samenleving in nodig. Daarom is een stimulerend beleid van belang. Aan de andere kant is er ook vraag naar doelgroepspecifieke activiteiten. Een specifieke aanpak en ondersteuning is voor deelnemers vaak een noodzaak.

Het aanbod van Vrijetijdspunt

Vrijetijdspunt kiest bewust voor een aanbod waarin inclusieve én doelgroepspecifieke initiatieven hand in hand gaan. Elke werkvorm heeft zijn eigen kenmerken omdat we steeds vanuit vraag van de deelnemers vertrekken. Onze speelpleinwerking is de plek bij uitstek waar we een inclusieve werking kunnen uitbouwen. De methodiek van het spelen wordt gebruikt als verbindend element tussen kinderen. Want **de taal van het spel is een universele taal**. We verwachten niet van alle kinderen dezelfde mate van participatie.. Kinderen, zowel met als zonder beperking, bepalen hoe hun dag op het speelplein er uit ziet. Daardoor ontstaan er momenten die 100% inclusie uitstralen, terwijl er op andere momenten ook kinderen zijn die nood hebben aan een activiteit zonder veel externe prikkels.

In ons aanbod voor volwassen , is de realiteit anders. Vrijwilligers en beroepskracht gaan daar bewust aan de slag met de noden van deelnemers. Deze variëren: van een vast clubhuis tot uitstappen naar diverse locaties, vaste begeleiders tov een wisselende vrijwilligersploeg, vaste uren tov variërende uren. Zo krijgt **elk initiatief zijn eigen identiteit** met ruimte om in te spelen op individuele noden. Ons reisaanbod voor volwassenen werkt trouwens op dezelfde manier.

Met onze dienst vrijetijdstrajectbegeleiding leiden we personen met een beperking met een individuele vrijetijds vraag toe naar een aanbod die past bij hun vraag. Ons antwoord kan zowel binnen het reguliere vrijetijds veld als binnen een specifiek of inclusief aanbod liggen. Natuurlijk bieden we ook ondersteuning aan organisaties en verenigingen om hun werking open te stellen.

In de toekomst blijft het een uitdaging om niet vast te houden aan oplossingen van het verleden. We streven er naar om met een open blik de toekomst verder uit te bouwen. Initiatieven die vandaag inclusief of doelgroepspecifiek zijn, kunnen morgen veranderen van aanpak. **De noden van onze deelnemers als kompas voor morgen, daar gaan we voor.**

Een pleidooi voor meer en gevarieerde vrije tijd

De conclusie van het onderzoek kunnen wij enkel beamen. Er is **nood aan een minder polariserende benadering** en **meer maatwerk**. Er is ook een **vraag naar een ruimer aanbod van toegankelijke activiteiten**. Laat het onderzoek een inspirerende tool zijn om de krijtlijnen van de toekomst verder uit te bouwen, voor onszelf, onze partners, andere organisaties binnen het vrijetijdslandschap en de samenleving.

Lees het volledige onderzoek hier:
http://demos.be/kenniscentrum/artikel/vrijetijdsaanbod-voor-personen-met-een-beperking-inclusief-en

Meer informatie over Fonds vrijetijdsparticipatie: http://www.fondsvrijetijdsparticipatie.be
Meer informatie over Vakantieparticipatie: https://www.vakantieparticipatie.be/